

Atvērtas un FAIR principiem
atbilstošas digitālo humanitāro
zinātnu ekosistēmas attīstība Latvijā
(Nr. VPP-IZM-DH-2022/1-0002)

Language code-switching in Latgalian texts in LFK Digital Archive garamantas.lv

*Valodas kodu maiņa latgaliešu tekstos LFK digitālajā arhīvā
garamantas.lv*

Dr.philol. Angelika Juško-Štekele (RTA), Dr.philol. Sandis Laime (LU LFMI),
Dr.philol. Antra Kļavinska (RTA)

Study questions, sources, theoretical background

Study questions:

- Which languages are participating in the code change process in Latgalian folklore?
- In which genres of Latgalian folklore language code changes are identified ?
- What is the functional load of the language code changes in folklore?

Discussion question: does and how the language alternation affects the process of normalizing folklore text?

Theoretical background: sociolinguistics (code-switching), folk-linguistics.

Sources - Latvian folklore texts in Latvian Folklore storage (LFK) Digital Archives (garamantas.lv)

Highlights - challenges of normalization of Latgalian folklore texts in LFK digital archive in garamantas.lv (DHELI, BPP-IZM-DH-20221-0002)

Key words

- **Code switching:** process of shifting from one linguistic code (a language or dialect) to another, depending on the social context or conversational setting. Sociolinguists, social psychologists, and identity researchers are interested in the ways in which code-switching, particularly by *members* of minority ethnic groups, is used to shape and maintain a sense of identity and a sense of belonging to a larger community ([Britanica](#))
- **Folk-linguistic:** the beliefs about, reactions to, and comments on language by what we call "real people" (i.e., non linguists) are interesting, illuminating, and empowering from ethnographic, linguistic, and practical (or applied linguistic) points of view. (Denis Preston, 1993) Here - the spokesperson or writer's comments on the context of language usage available in folklore records
- **Normalization:** here - adapting unstandardized versions of the folklore text record to the requirements of official orthography so that it can be used for educational purposes, to make the text readable or understandable to the user, including by preventing erroneous, illegible or inconsistent and therefore incomprehensible forms of language, to preserve or restore original information lost or unreadable for technical reasons.
- **Substitution:** the use of one linguistic unit (sound, morpheme, word, word form, or syntactic construction) in place of another, while preserving the same meaning.(VPSV 2007,22).

Čuku, čuku, čukoda,
Nikas mani navede,
Kab' kas mani vastu,
Visi geri¹⁰⁾ rostu.
Div' kišini krapu, (?),
Trešs čaraviku,¹¹⁾
Div kuboly veižu,
Trešs baraviku.
Šapineica, trapineica(?)
Ša tev pikta vira,
Aiz galdeņa sàdàdama,
Kai barzalas(?) mira.
Namergelas, namergelas
As vel na tova,
Kad nùjemsi vainukeli,
Tad as byušu tova.
Žāli man i vainukeļi,
Pa upeiti plòvoj'¹²⁾,
Bolti muni namiteli(?)
Osarenas slauka.

Example of language code variation in a folk song recorded in Asune Parish (IMM, Nr.8., 1924, 176.lpp.)

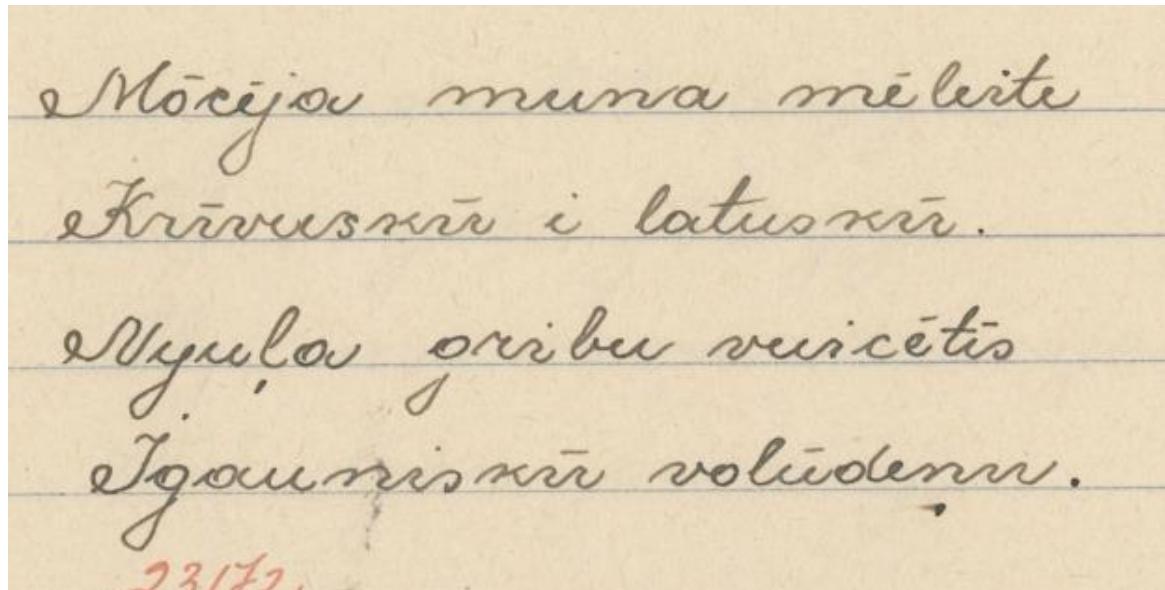
National composition in Latgale (end of the 19th century, beginning of the 20th century)

«The peculiarities of Latgale will become understandable to us only when we start looking for the cultural-historical and ethnographic root causes from which these peculiarities have grown». (Svenne, 1923)

	First general census of the population of the Russian Empire in 1897 (Vitebsk Governorate)	Third Census in Latvia (1930)
Latvians	53,7%	58%
Russians/ (Great) Russians	15,4%	25,10%
Belarusians	13,3%	4%
Jews	10,8%	5,51%
Poles	5,4%	5,59%
Lithuanians	-	0,18%
Estonians	-	0,08%
Germans	0,8%	0,25%

Multilingualism reflected in folksong

("I speak Russian and Latvian,
And now would like to learn Estonian")

Mōcēja muna mēleite
Krīvuskū i latuskū.
Nyuļa gribu vuicētīs
Igauniskū volūdeņu.

Russian language

13 Bej Juoneišam, bej Juoneišam
Treju tāvu boguoteiba,
Bej Juoneišam, bej Juoneišam
Treju tāvu kumeliņi;
Dobrī koni, ostrī ūlki;
Vot i sjadu, i poedu
Da krūdzeņa pyva pic,
Vot i sjadu, ogljanuse
Cī juoj muni buoleliņi,
Cī jī juoja, cī najuoja,
As krūgā pyva pic.

Bej Juoneišam, bej Juoneišam
Treju tāvu boguoteiba,
Bej Juoneišm, bej Juoneišam
Treju tāvu kumeliņi;
Dobrī koni, ostrī šabļi,
Vot i sjadu, i poedu
Da krūdzeņa pyva pic,
Vot i sjadu, ogljanuse
Cī juoj muni buoleliņi,
Cī jī juoja, cī najuoja,
As krūgā pyva pic.

Polish language

599,3300 Uzr.P.Smelters 1900.g.
džr. Rz Andrupenes Kavalēvkā
no Marceles Mateisas, 50 g.v.,
dzim. D Dagdā.

Čuda, čuda, dziva, dziva!
Ja pa poļski gavarila:
"Čorna vōrna, īsāduse
Ūzūleņa zareņā,
Sauce mani: "Jegomosci!
Noc' ar mani kozeņos."
– Zavtra bēndu, jutro bendu
Ar vysom i moseņom.
Sivyj kōñ, sabli /sadli/ - jōši /?/
Pazelteiti imaveņi.

Čuda, čuda, dziva, dziva!

Ja pa poļski gavarila:

"Čorna vōrna, īsāduse

Ūzūleņa zareņā,

Sauce mani: **"Jegomosci!**

Noc' ar mani kozeņos."

– Zavtra **bendu, jutro bendu**

Ar vysom i moseņom.

Sivyj kōñ, sabli – jōši /?/

Pazelteiti imaveņi.

<https://garamantas.lv/lv/file/495611/0599-Peteris-Smelteris-03-0173>

Estonian language

1608 Igauņi sabraukuši Voitu sādžā latgaliešu
kārķos un zobodamies teikuši, ka kāzu mielastā
„kassi liha” - kaķa gaļa. Visi igauņi smējušies,
bet latgalieši nesaprasdami, domājuši, ka igauņi viņu
godībās labi jūtas, tāpēc tik jautri.

<https://garamantas.lv/lv/file/861145/2005-Ludzas-ekspedicija-07-0062>

51. Tulli, Tulli iz (uz) pīguli
Iz tū pošu pūra molu.
Tī ir zyrgi Lu kly, tukly,
Pīguļnīki kuply, kuply.

<https://garamantas.lv/lv/file/451259/0190-Ciprians-Apsenieks-0056>

Igauņi sabraukuši Voitu sādžā latgaliešu kāzās un zobodamies teikuši, ka kāzu mielastā "**kassi liha**" - kaķa gaļa. Visi igauņi smējušies, bet latgalieši nesaprasdami, domājuši, ka igauņi viņu godībās labi jūtas, tāpēc tik jautri.

? Tulli, tulli iz (uz) pīguli
Iz tū pošu pūra molu.
Tī ir zyrgi tukly, tukly,
Pīguļnīki kuply, kuply.

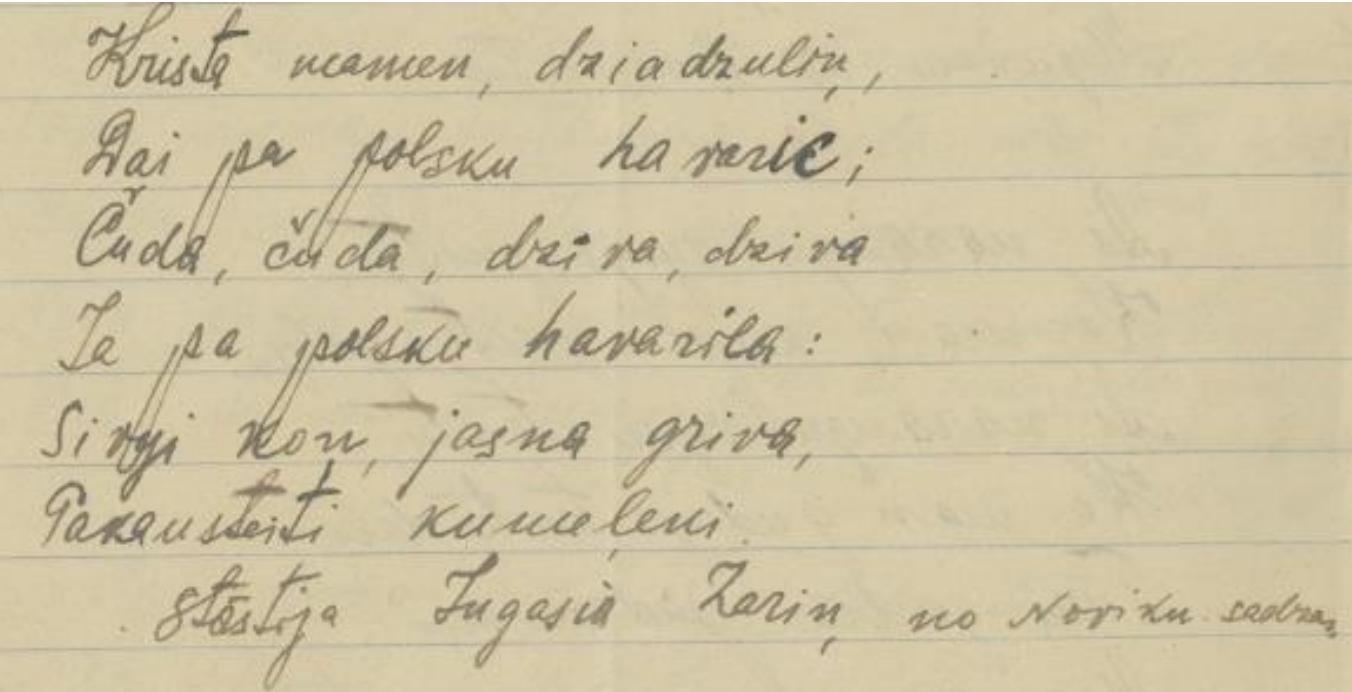
Yiddish language

jan laki naheja.. Vui gevalt! viñš tevi nukere
un redzeja ka tu ved' šū bluke uz mane.'

<https://garamantas.lv/lv/file/980964/0225-Stanislavs-Dreimanis-01-0077>

"Vui gevalt! viñš tevi nukere un redzeja ka tu ved' šū bluke uz mane."

Belarusian language

Krista mamen, dziadzulin,
Dai pa polsku **havaric**;
Čuda, čuda, dziva, dziva
Ja pa polsku **havarila**:
Sivyi kon, jasna griva,
Pakausteiti kumełeni.
Głosťja Lugasia Zarių no Noridu siedm.

Krista mamen, dziadzulin,
Dai pa polsku **havaric**;
Čuda, čuda, dziva, dziva
Ja pa polsku **havarila**:
Sivyi kon, jasna griva,
Pakausteiti kumełeni.

<https://garamantas.lv/lv/file/491061/0465-P-Gekiss-01-0021>

Lithuanian language

Čuku, čuku, čukoda,
Nikas mani navede,
Kab' kas mani vastu,
Visi geri¹⁰⁾ rostu.
Div' kišini krapu, (?),
Trešs čaraviku.¹¹⁾
Div kuboly veižu,
Trešs baraviku.
Šapineica, trapineica(?)
Ša tev pikta vira,
Aiz galdeņa sàdàdama,
Kai barzalas(?) mira.
Namergelas, namergelas
As vel na tova,
Kad nùjemsi vainukeli,
Tad as byušu tova.
Žàli man i vainukeli,
Pa upeiti plòvoj'¹²⁾,
Bolti muni namiteli(?)
Osareņas slauka.

Example of language code variation in a fairy tale written in Berzpils Parish in 1927 <https://garamantas.lv/lv/file/980964>

[..] Lesniki apskatejušis, apskatejušis šūs. "Na cinejamais kundzeš vini nav vainīgi, tur beja vīns lels **očen** lels veirs kas myusus biksteja."

[..] Tod veļ Ruskulovas muižas kungs atprasejis uz **lesnikim**. "Tod jus vinu par **vinovnim** naatzīstot."

[..] Bejis izdzerdis šūs vōrdus Ruskulovas kungs uz reizes kai ar guni aizdedzis un aizklīdzis. "Ak, **vy dziabli!**

[..] bet kad kungs aizklīdzia "**Pa krepče prižmi**".

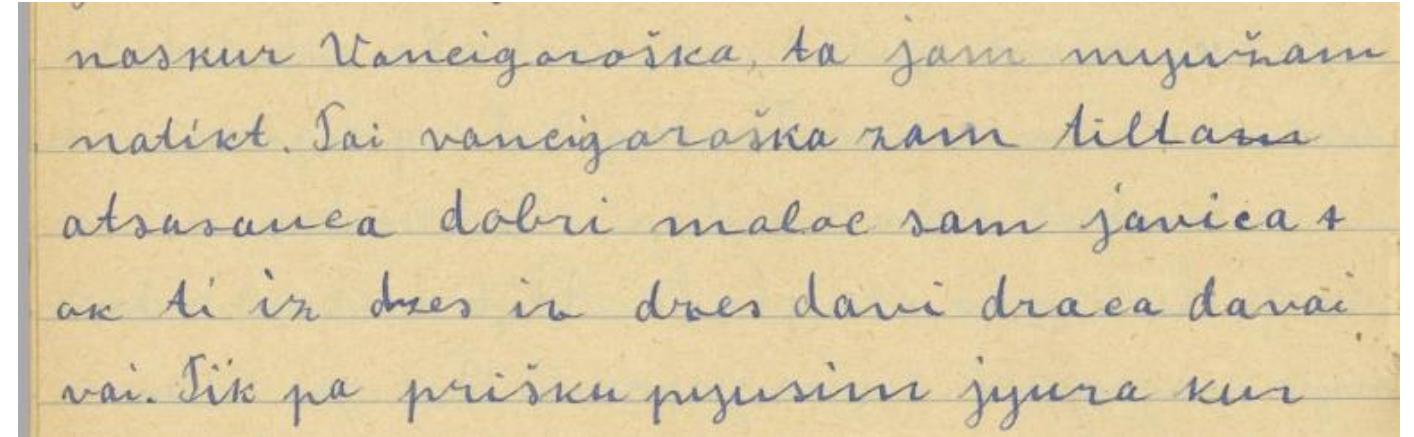
[..] "**O gevalt, gevalt** Klodz še jem tu drizok brandviņa butele un sitnika bulku un brauc ar vysu bluci pa ceļu, bet jo Uzulmuizas kungs izzinos ka tu man vedia šu bluke un lesnika nusīte, tod man bus beigas. utt.

Stōsteja: Ignats Līpiņš, Līpiņu mōjās 70 g.v. Bērzpils pag. 10.II.27.g. Staņislava Dreimaņa folkloras vākums.

Evidences of historical geographical connections

[..] ik naskur ir
Vancigarocinka kas jam
dava atīt. **Dobri moloc**
sam javica Vanci garoška
soka zam tilta. Ak ti iz
dzes davai draca davai
Vancigaroška izlīn nu zam
tilta. [...]

Покатигорошек, Катигорошек, Иван-Горошко - Hero of Ukrainian and Belarusian fairy tales

noskuri Vancigaroška, ta jam myriņam
nādīkt. Tai vancigaroška zām tilta
atsasauca dobri malac zām javica +
ak ti iz dzes iz dzes davi draea davai
vai. Tiek pa prieku pūjusim jyura kur

<https://garamantas.lv/lv/file/1041254>

Untranslatable words and phrases in folktales and other genres

bet tev jāt un jopēlnej maize. Jo tev
klōsis slikti, tad pīmini mani un izsoki
šītūs vēdzus: „Ubars Tūregom cīmā
neieg caimīcī rak nucīcī neieg mīaboī!”
Šītū pasacejis zīrzs pasuda un zāns aizgōja
sev dorba maklātu. Īt, īt, īt Rēninga

airgōja un atsagula ir gult
dēlīti gudroj kai jū varāt
reita vēraika airgōja
rā nu skūlas īdams otr
tō kumeļa vērās ka kur
mīdarīgiem cīmīt iīt iīt

<https://garamantas.lv/lv/file/view/1041220>

<https://garamantas.lv/lv/file/view/1436726>

Phraseological vulgar, obscene, or profane phrases, swear words

„Matvoj rot“ tev tautīt
Par tovou ir surpītēm,
Ērad es išu to izišu
Kod ar korkla veizītēm.

Skoboļevs nūlomā rogonu par
blādi. Par tū cytys valsts Skoboļevu
nūtīsā uz nuovi. Krievu bēržāl

Matvoj rot tev dzismeit

Ka tu man i aizamersi

Matvoj rot tu puisīt

Ka tu maņa napajemi. [...]

<https://garamantas.lv/lv/file/980908>

Skoboļevs nūlomā rogonu par
blādi. Par tū cytys valsts
Skoboļevu nūtīsā uz nuovi.

<https://garamantas.lv/lv/unit/1439809/LFK-1950-8054#w6-tabtext>

Imitation of another language

Иди, иди там, / Ej, ej tur pa
па такалья молу, / sātmola molu
туда гони ганится / tur, goni gona
Вуцыни бадится. / Vucyni bodōs.

(Tas runāts krievu laikos, kad latvieši nemācējuši runāt, bet spīdia lai viņi runoj, un iznāk šaidi.)

Уди, иди ²¹⁹там,
на шакаша молу,
туда зони ганится | Ej, ej tur, pec
Вуцыни бадится. | sātmola molu
tur, goni gona
Vucyni bodōs.
/ Tas runāts krievu laikos, kad
latvieši nemācējuši runāt, bet spīdia
lai viņi runoj, un iznāk šaidi .

<https://garamantas.lv/lv/file/1470967/0233-Aglonas-vidusskola-01-0051>

Dominance of rhythm over semantics. Children's lore

Eni beni bumadzeni
čorni gorni propeta
sam sam telegram
butka izcel rogu gnēze.

Eni beni **bumadzeni**
Čorni gorni propeta
sam sam telegram
butka izcel rogu gnēze.

<https://garamantas.lv/lv/file/1825216/0624-Leonards-Latkovskis-01-0023>

Zui dzeni buma dreni, čorni cornek pro petam
sam tam tri rublam, Jutka butka atstavai
čorni knez. Tād tam nu an sis pedgais vārds

Eni dzeni **buma dzeni**, čorni cornek
pro petam sam tam tri rublam, Jutka
butka atstavai čornī knez.

<https://garamantas.lv/lv/file/1470944/0233-Aglonas-vidusskola-01-0028> Bērnu spēle

jeni, dzeni, puma, deņi, čorna, koji, propitam, am, sam, serubļam,
uzceļega, otstavai, iugrai, vičnij knaz. <https://garamantas.lv/lv/file/1582665/0001-Bernu-dziesmu-kolekcija-08-0078>

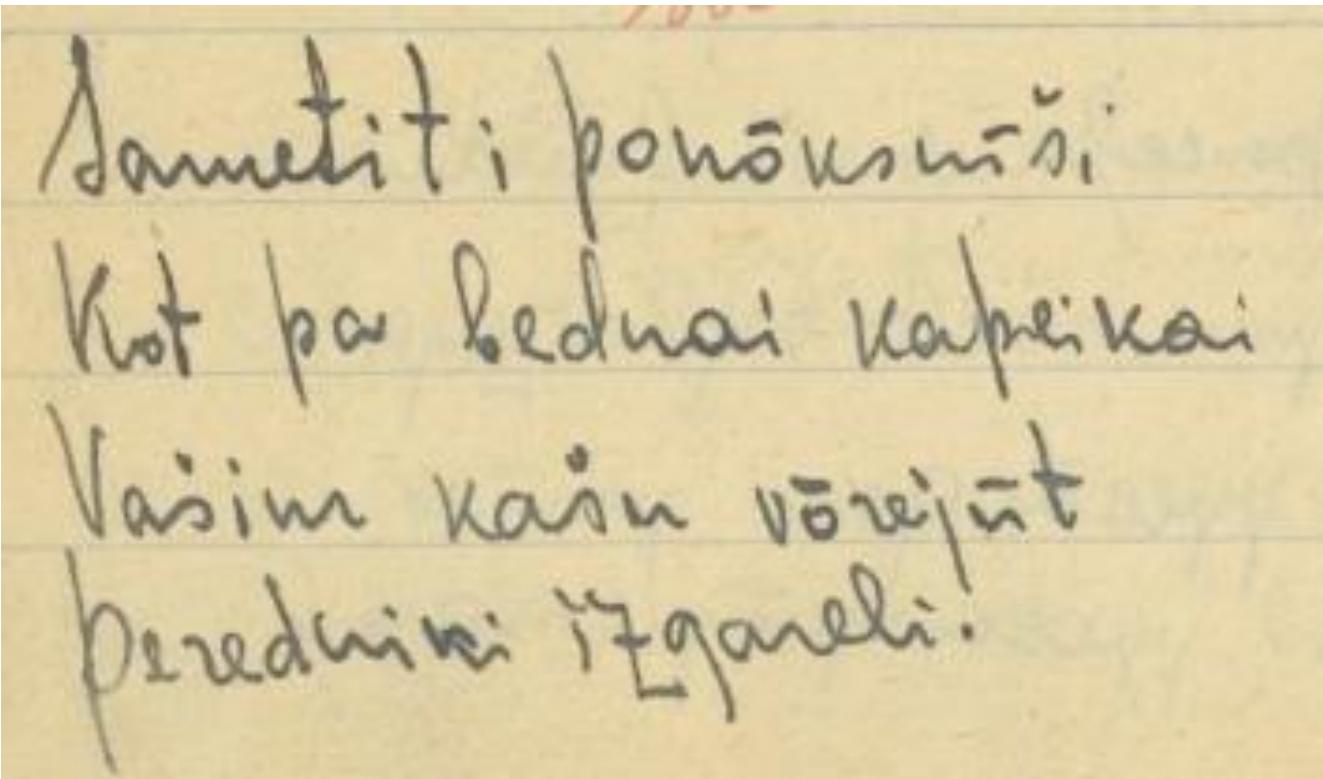
Jeņi, dzeni, puma, deņi, čorna, koji, propitam, am, sam, serubļam, uzceļega, otstavai, iugrai,
večnij knaz.

The magic function of language code-switching: healing traditions

Example of multilingual /
Latgalian villages in Siberia

Opposition “we : they”. Comism in Mocking Songs

Sametit i ponōksnīši
Kot pa bednai kapeikai
Vašim kašu vōrejūt
Peredniki izgareli.
Bīzu putru vorējūt.

Sametit i ponōksnīši
Kot pa bednai kapeikai
Vašim kašu vōrejūt
Peredniki izgareli.
Bīzu putru vorējūt.

(<https://garamantas.lv/lv/file/1607695/1238-Valsts-Rezeknes-komercskola-04-0107>)

Opposition “we : they”. Language code switching in Masking Traditions

Pa lelokai daļai čygōni dzīsmes dzīdova un pat ari dažreiz runova krīvu, pūlu volūdā. Tei volūda beja brīsmeigi izkrūpļota, jo jī nagribēja pīsazeit, ka jī nav čygōni. Vīna dzīsme, kura bižōk tyka dzīdōta:

31/20 „Мы чесгаси, добры люди,
Зде заедем, там жить будем
Он джинджа, он джинджа
Шаре, муре ау-о-о- !
Мы не сеем, мы не косим -
Пог окоинких хлебух просим.
Он джинджа, он джинджа
Шаре, муре ау-о-о- !

Volūdu vīsplova
avīz nūlyuka.

0935-Arvids-Aizsils-39-0110,
<https://garamantas.lv/lv/file/1142931>

Discussion. Normalization process in digital archive garamantas.lv

- challenges already affect the normalization of Latgalian language inflections and various writing peculiarities, although the Latg.val orthography has been developed, which should serve as a support
- ~ texts with language code switching is another challenge - how to render it so that you can
- ~ Currently, it is difficult to identify texts with language code switching, because the search is available by keyword, in fact, you have to search for the possibly known unknown - by feeling.
- What could be the solutions to help identify texts where two or more languages are used side by side? It seems that this issue should be considered separately.
- Similar problems: notation accuracy, normalization possibilities without losing the features of the curve, language experts (encoders, normalizers?)

Conclusions

- The change of language codes in Latgalian folklore was influenced by language contacts and the cultural-historical context. Russian, Polish, Yiddish codes are more widely used.
- Latgalian folklore texts include both language code switching and translanguaging.
- Language code-switching illustrates the stereotypical “own-foreign” opposition
- Language code-switching is often used in folklore texts that contain a comic modality: sing-along songs, children's joke songs, anecdotes,
- In ritual folklore (gypsies, marriages, buram), language code-switching is part of the function of the separation between natives and strangers and acts as a ritual element.
- In folk songs, the semantics of other languages obey the elements of rhythm and form.

Literature

- Rupjais, Jūlijs (1924). Dziesmas un dziedāšana Latgalē. *Izglītības ministrijas Mēnešraksts*. Nr.8. 172.-176.lpp.
- Kļavinska, Antra (2004). Interlingvistiskā homonīmija: tipoloģija un recepcija. *Valodas politika un sociolingvistiskie jautājumi*. 140.-146.lpp.
- Kļavinska, Antra (2015). The Codes of Various Languages in the Texts of Latgalian Folk Songs. *Acta humanitarica universitatis Saulensis*. T. 21, pp. 270.–277.
- Kļavinska, Antra (2019). Nezinātniski priekšstati par poļu valodu Latgalē. *Bibliotekarz Podlaski Ogólnopolskie Naukowe Pismo Bibliotekoznawcze i Bibliologiczne* 45(4):193-210
- Martena, Sanita (2023). Sociolingvistika. Nacionālā enciklopēdija. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/63643>, skatīts 13.04.2024.
- Svenne, Oto (1023). Vecā un jaunā Latgale un viņas īpatnības. Rīga: izd. A.Ozoliņš.
- Gardner-Chloros, Penelope (2009). Code-Switching. Cambridge: Cambridge University Press.
- Garcia, Ofelia (2009). Bilingual Education in the 21st Century: a Global Perspective. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Li, Way (2011). Moment analysis and translanguaging space: Discursive construction of identities by multilingual Chinese youth in Britain. *Journal of Pragmatics*, 43(5), pp. 1222–1235.
- Lazdiņa, Sanita (2015). Man ar valodas māčīšanu nav nekāda sakara - lingvistikas prakse, ideoloģija un valodas pārvaldība izglītības jomā. *Via Latgalica*, 7, 8-23. <https://doi.org/10.17770/latg2015.7.1208>
- Preston R. Dennis (1993). The uses of folk linguistics. *International Journal of Applied Linguistics*. <https://doi.org/10.1111/j.1473-4192.1993.tb00049.x>